

Goudse Dierenroute

een stadswandeling langs dierenbeelden en ornamenten

GOUDA ALS DIERENMUSEUM

Gouda: stad van Goudse kaas, Goudse pijpen, Goudse kaarsen, Gouds plateel (aardewerk) en natuurlijk stroopwafels! Maar ook stad van gevelstenen.

Veel van deze gevelstenen bevatten dierenafbeeldingen. Daarnaast zijn ook andere dierenornamenten of -beelden in het centrum te bewonderen. Een prominent beeld is dat van de man die een ezel draagt, op de hoek van de Lage Gouwe (tegenover de Lichtfabriek), omdat dat beeld, Jack-ass, meteen vragen oproept naar de betekenis ervan is (zie de beschrijving onder punt 8).

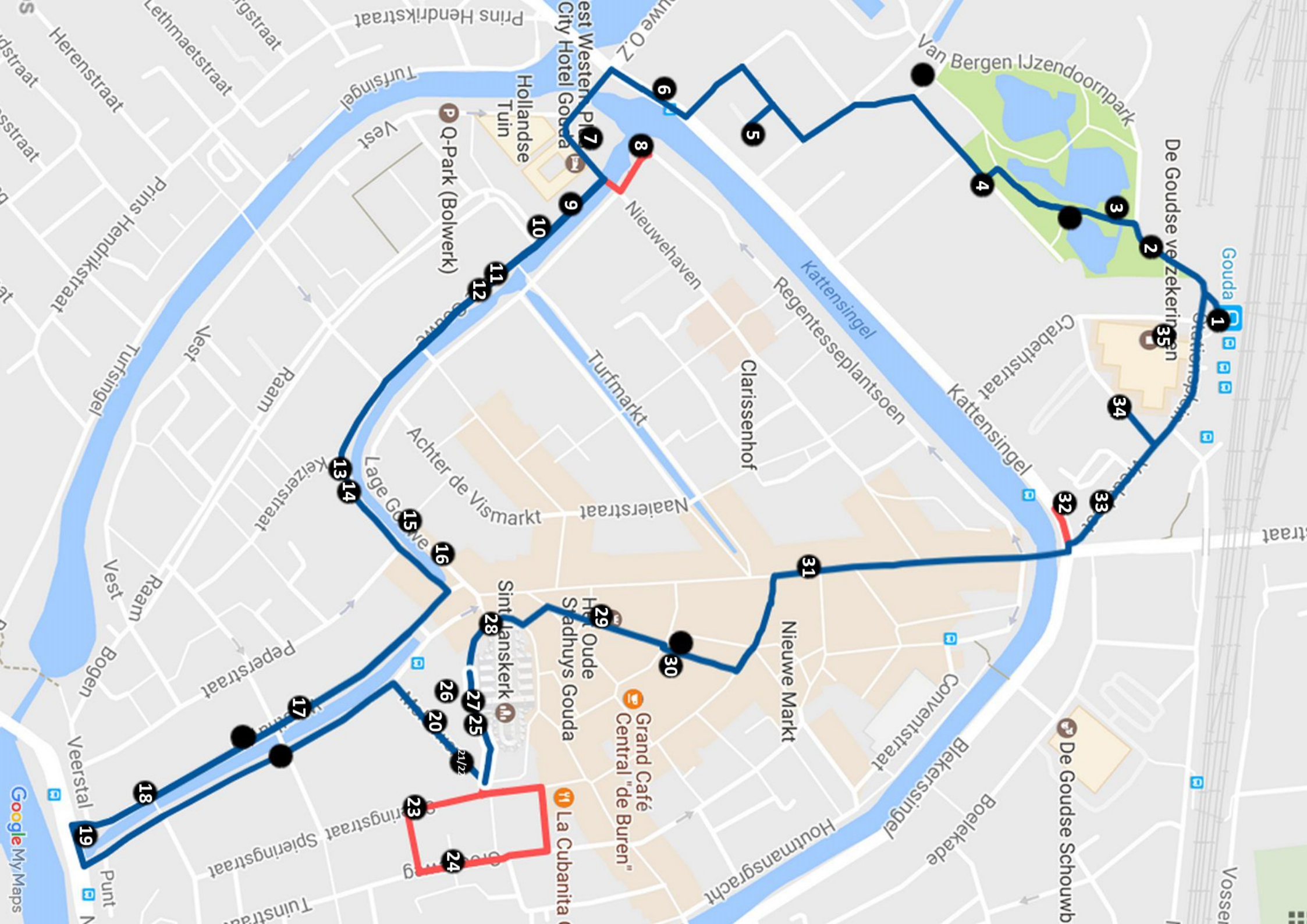
Binnen de route zijn een paar extra interessante plekken, zoals de tuin van het Museum Gouda, waar een aantal (dieren-)gevelstenen van elders in de stad worden getoond. Maar ook is het (sowieso) de moeite waard om de beroemde 'Goudse glazen' in de Sint-Janskerk te gaan bekijken. De hond is hier bijvoorbeeld meer dan 20 keer afgebeeld, vaak als symbool van trouw.

Op deze dierenroute ontmoet je verder ook leeuwen die vaak het stadswapen van Gouda flankeren, vissen, vogels, eekhoorns, koeien, een walvis en nog vele andere dieren.

De wandeling leidt je langs prachtige dierenkunst en plekken van het centrum van Gouda.

Geniet ervan!

Anke Willemstein & Henny van Rij

Gouda

De Goudse veerzekeringsmaatschappij

De Goudse Schouwburg

Van Bergen IJzendoornpark

Nieuwe Markt

Clarissenhof

Grand Café Central "de Buren"

La Cubanita

Her Oude Stadhuis Gouda

Sint Janskerk

P-Q-Park (Bolwerk)

Hollandse Tuin

Westen Plaats City Hotel Gouda

Spiersingel

Peperstraat

Raamtsvest

Bogen

Keizerstraat

Raamtsvest

Turfsingel

Raamtsvest

Pieter Hendrikstraat

Turfsingel

Lethmaetstraat

Pieter Hendrikstraat

Herenstraat

Prins Hendrikstraat

Prins Hendrikstraat

Prins Hendrikstraat

START

De route start bij het NS-station Gouda. Vanaf hier kun je een ronde van 3,5 km door het centrum van Gouda lopen. Verlaat het station aan de centrum kant en kijk nog even om naar het station waarop je diverse beeldhouwwerken ziet.

1. Beeldengroep met de Bestaansmiddelen en Vier ambachten en industrieën van Gouda

Jo Uiterwaal (1897 - 1972), Stationsplein

Deze beeldengroep is gemaakt in 1949 - 1952 door Jo Uiterwaal naar een ontwerp van Sybold van Ravesteyn.

Boven de ingang waardoor je het station verlaat zijn de bestaansmiddelen van Gouda te zien: handel en scheepvaart. Handel: een man met weegschaal met daarachter een kaaspakhuis, een boer die kaas in een wagen met paard laadt en de scheepvaart: een schip met anker en rol touw.

De vier vrouwen symboliseren v.l.n.r. de potten- en pijpenbakkerij, de lakenindustrie, de wafelbakkerij en bouwnijverheid.

Steek nu schuin rechts het stationsplein over en ga het Van Bergen IJzendoornpark in. Loop door tot de ingang van het park waar op de 'toegangspoort' twee leeuwen staan.

2. Twee leeuwen met stadswapen Gouda

Ingang Van Bergen IJzendoornpark

Twee leeuwen houden ieder een rood schild met het stadswapen van Gouda vast dat bestaat uit 3 zes-puntige sterren aan weerszijden van een witte verticale balk. Het stadswapen wordt vaak vergezeld van de spreuk 'per Aspera ad Astra', dat betekent 'door de doornen naar de sterren'.

Loop het park in over de brug en tussen twee vijvers door. Rechts zie je een kunstwerk in de vijver van twee aalscholvers.

3. Aalscholvers (2012)

Van Bergen IJzendoornpark

Beeld van twee aalscholvers die opvliegen uit het water. De maker is onbekend. Dit is een replica van een gedenkteken voor burgemeester van Bergen IJzendoorn (1824-1895) dat in het Houtman Plantsoen staat en in 1898 is opgericht.

Vervolg het pad links langs het water. Bij het eerstvolgende pad links zie je aan je linkerhand een standbeeld dat lijkt op een vogel, maar het is een fossiel met een snavel eraan (Le fossile noir). Blijf langs het water lopen en ga het tweede pad links. Je komt dan uit op de Van Beverninghlaan bij nummer 19 t/m 23. Tegen de gevel van deze huizen zijn sierlijke motieven van dieren en bloemen in jugendstil aangebracht.

4. Tegeltableaus en sgraffiti van dieren (1905)

Van Beverninghlaan 19 t/m 23

De dieren tegen de gevel verwijzen naar de natuur in de omgeving, maar hebben ook een symbolische functie. De arend staat symbool voor macht en kracht en is het symbool van het gezichtsvermogen. Een zwaluw die onder het dak van een huis nestelt, brengt de bewoners geluk, maar staat ook symbool voor het wakker worden van de natuur en als aankondiger van de lente. De zwaan symboliseert zuiverheid en schoonheid vanwege de witte kleur van het verenkleed, maar ook van liefde en eeuwige trouw omdat zwanenparen hun hele leven bij elkaar blijven. De duif is het symbool van vrede, maar heeft diverse andere betekenissen zoals symbool van Christus, onschuld, eeuwige trouw en liefde. De salamander staat symbool voor het element vuur vanwege de vermeende vuurbestendigheid van de salamander. De eekhoorn is een symbool van deugdzaamheid en spaarzaamheid, omdat de eekhoorn in tijden van groot voedselaanbod een voedselvoorraad aanlegt voor de volgende harde wintertijd. De kikkers staan symbool voor verrijzenis, maar ook voor wellust en begeerte. Eenden staan symbool voor liefde. Al in de oudheid verbond men de eend met de liefdesgodin Aphrodite/Venus.

Loop naar rechts de Van Beverninghlaan uit, ga aan het einde links door de Piersonweg (of ga nog heel even naar rechts naar Piersonweg 22 waar twee leeuwen boven de ingang van Huize Elisabeth te zien zijn) en bij de volgende kruising weer links de Van Strijenstraat in. Ga vervolgens rechts de Van Vreumingenstraat in en dan links het Moreauhof in.

Links zie je een houten hek met daarachter een tuin waarin een bronzen beeld van een uil staat.

5. Uiltje (1970)

Sonja Meijer (1929 – 1994), Moreauhof

De uil stond eerder bij een openbare school aan de Sportlaan in Gouda. Mogelijk stond de uil hier vanwege zijn symboolfunctie voor wijsheid en kennis.

Loop terug naar de Van Vreumingenstraat en ga links. Ga aan het einde links de Verspuytstraat in. Loop door de steeg/poort voor je, die uitkomt op de Kattensingel.

6. De Drie Notenboomen (1849)

Lambertus, Kattensingel 1

Boven de poort is een reliëf met mensen die zich bezig houden met de was en twee duiven in een notenboom. Het is het bedrijfsmerk van De Drie Nootenboomen en verwijst naar de blekerij die hier al in de 16^e eeuw was. De singel leverde het water voor de wasserij en achter de singels dienden de graslanden als bleekvelden (plek waar het linnengoed werd gedroogd). De wasserij was vanaf 1829 in het bezit van Lambertus Jaspers en zijn zoon Anthonius. In 1972 stopte het bedrijf en werden de gebouwen overgedragen aan de gemeente Gouda. De witte duiven symboliseren mogelijk zuiverheid.

Steek bij de verkeerslichten de Kattensingel over. Vanaf de brug zie je aan de overkant een grote vierkante koe die uit blokken is opgebouwd. Vanaf diezelfde positie zie je links aan de overkant van het water een man met een ezel op zijn rug (zie foto aan voorzijde van deze route). Loop naar de koe.

7. Koe (2014)

Duuk Roodbol, Hoge Gouwe

Deze koe bestaat uit 44 betonnen prefab legoblokken van 110 kg. Het beeld is ontworpen door de destijds 12-jarige Duuk Roodbol en tot stand gekomen in samenwerking tussen actieve bewoners en professionele ontwerpers om het zogeheten 'pauzelandchap' (tijdelijke braakligging) bij de Potterspoort op te sieren.

De keuze voor een koe heeft naar verluidt te maken met het feit dat Gouda een kaasstad is (en kaas o.a. van koeienmelk wordt gemaakt).

8. Jack-ass (1998)

Gijs Assmann, Regentesseplantsoen / Lage Gouwe

Over de betekenis van dit beeld zegt de kunstenaar Gijs Assmann zelf: "Dit type beeld heeft een lange geschiedenis in populaire afbeeldingen van de 'omgekeerde' wereld, waarin allerlei situaties worden afgebeeld, andersom dan ze behoren te zijn. Ze zijn op te vatten als een spiegel van de werkelijkheid."

Hier draagt een man de zware last van een ezel. Een ezel staat van oudsher symbool voor koppigheid. Het beeld lijkt te impliceren dat de mens hieronder 'gebukt' gaat (letterlijk).

Loop nu als je wilt ook even langs de man met de ezel op zijn rug, of ga voor de brug rechts de Hoge Gouwe op.

Even verderop zie je aan je rechterhand het gebouw 'de Lichtfabriek' met daarop (bovenaan, aan de zijkant) weer het wapen van Gouda dat wordt geflankeerd door twee staande leeuwen.

9. Leeuwen met wapen van Gouda op voormalige Goudsche Lichtfabriek (1910)

Hoge Gouwe 189

Hier bevond zich vroeger de Goudsche Lichtfabriek die met behulp van steenkool stroom opwerkte voor Gouda. De leeuwen met het wapenschild van Gouda zijn afkomstig van de rond 1850 afgebroken Potterspoort. De leeuw komt in de heraldiek (het versieren van wapenschilden) vaak voor. In het Westen van Europa is de leeuw het meest gebruikte wapendier. In de late middeleeuwen kwam hij voor op 15% van de wapenschilden.

Even verderop is aan de rechterkant het Nonnenwater, ga rechts en meteen om de hoek zie je drie mozaïeken op de voormalige school. Hierin zijn diverse dieren te herkennen.

10. Mozaïek met dieren (1950)

Janny Brugman-de Vries (1918 - 2006), Nonnenwater 8

Op deze plek bevond zich voorheen het Gemeentelijk Energiebedrijf van Gouda. Het mozaïek verbeeldde de oorsprong van olie en gas. In de linker en rechter mozaïek zijn diverse zeedieren te herkennen zijn, zoals vissen en kreeften.

Vervolg je weg over de Hoge Gouwe. Verderop zie je achtereenvolgens op huis nr. 143 een gevelsteen met een leeuw, op huis nr. 131 een gevelsteen met hond, en op huis nr. 47 een gevelsteen met windhond.

11. Gevelsteen met leeuw in Nederlandse tuin

Hoge Gouwe 143

Deze afbeelding van een leeuw in een Nederlandse tuin (een omheining van wilgentenen) met in zijn klauwen een staf schijnt jarenlang op zegels en munten te hebben gestaan. De afbeelding schijnt van een in Gouda geliefd pijpenmakersmerk te zijn geweest. Waarschijnlijk bevond zich in dit pand vroeger ook een pijpenmakerij. Het verhaal achter de afbeelding dateert waarschijnlijk uit de 14^e eeuw toen de Hollandse gewesten in oorlog waren met het graafschap Gelre. Graaf Willem VI van Holland (1365 - 1417), de Hollandse leeuw, was de overwinnaar en toonde hiermee zijn overwinning op het omheinde graafschap.

12. Gevelsteen met hond

Ineke van Dijk, Hoge Gouwe 131

Op het pand op nr. 131, dat stamt van 1877, is een gevelsteen met een hond afgebeeld (mogelijk een windhond). De hond maakt onderdeel uit van het wapenschild van de familie Joncker (nu Jonker). Het wapenschild op de gevel is begin 21^e eeuw aangebracht. De reden voor de keuze van een hond in het wapenschild is niet bekend.

13. De Winthondt (1948)

Maarten Witte van Leeuwen (1924 - 1997), Hoge Gouwe 47

Op Hoge Gouwe nr. 47 tref je een gevelsteen van keramiek aan met daarop een windhond afgebeeld. De woning was het geboortehuis van de echtgenote van de maker van de gevelsteen, de Goudse stadsdichteres Inez Meter. Het huis was in 1756 ook het geboortehuis van de stadsarts, hoogleraar en rector magnificus van de universiteiten van Harderwijk en Utrecht, de bekende Gouwenaar Jan Bleuland. Het heette toen ook al De Winthondt. De reden hiervoor is onbekend, maar wie weet had Jan Bleuland een windhond.

Op Hoge Gouwe nr. 41 bevindt zich de Gouwekerk waarop aan de gevel ook enkele dieren zijn te zien.

14. Gouwekerk (gebouwd in 1902-1904)

C.P.W. Dessing (1844 – 1913), Hoge Gouwe 41

Tegen de gevel van deze in neogotische stijl gebouwde kerk zijn waterspuwers (sommige lijken op leeuwen) te zien en Maria staande op een slang (symbool van het kwaad) die zij vertrappt. Waterspuwers worden ook wel gargoyles genoemd. Waterspuwers werden veelvuldig op kerken en kathedralen gebruikt om er voor te zorgen dat het hemelwater goed wegloopt en niet in de muren trekt. Ze komen voor in diverse vormen: dieren, fabeldieren, monsters en mensen. Naast de praktische functie van waterafvoer en versiering van het gebouw, kunnen waterspuwers ook een religieuze of een kwaad-werende functie hebben. De symbolen van het kwaad, demonen en monsters, moesten het leven-brengende water door hun keel laten gaan en werden zo gedwongen iets goeds te doen, namelijk het bevloeien van de aarde. De monsters zouden ook door hun lelijke en enge uiterlijk geesten en demonen buiten de kerk houden.

Vlak voor het eind van de Hoge Gouwe (net voorbij de Visbanken, te herkennen aan de overdekte stenen marktplaatsen tegenover Hoge Gouwe nr. 9), zie je aan de overkant van het water (Lage Gouwe nr. 22), een gevelsteen met eenden en eekhoorns.

15. Gevelsteen met eenden en eekhoorns

Lage Gouwe 22

Dit huis heet 'De Vergulde Galei' (galei is een boot). Dit heeft niets met de gevelsteen te maken, die waarschijnlijk van een ander pand uit Bloemendaal afkomstig is en bij de restauratie van het huis in 1977 is aangebracht. De gevelsteen laat een zogenaamd alliantiewapen zien: een wapen van een gehuwd echtpaar, waarbij hun wapens zijn samengevoegd. Het wapen met de drie eenden is van de man en dat met de drie eekhoorns van de vrouw.

Een paar huizen verder, ook aan de overkant op de Lage Gouwe, zie je op nummer 14 een gevelsteen van een Lam.

16. Gevelsteen 't Vergulde Lam

Lage Gouwe 14

Dit pand dateert uit 1725. De gevelsteen met het vergulde lam is ouder en waarschijnlijk afkomstig van een huis aan de Westhaven. Een lam staat vaak symbool voor onschuld, zuiverheid of vrijheid. In de 18e eeuw woonden in dit pand achtereenvolgens een aantal Goudse burgemeesters. In 1881 kwam het pand in het bezit van de broers Kamphuizen, die er een koffie- en theezaak in vestigden.

Loop naar het eind van de Hoge Gouwe en sla daar rechtsaf, de Westhaven op. Daar tref je achtereenvolgens op nr. 33, op nr. 40 en op nr. 63 gevelstenen van dieren aan.

17. Gevelsteen wolf (1907)

C.P.W. Dessing (1844 – 1913), Westhaven 33

Het gebouw is gebouwd als parochiehuis van de rooms-katholieke Onze Lieve Vrouwenkerk Hemelvaart, de Sint Theodorusstichting. Aanvankelijk was dit gebouw het onderkomen voor de rooms-katholieke militaire vereniging. Boven de deur is een gevelsteen van een wolf en zijn de woorden 'In Dexteritate Probus' in steen gehakt. Deze betekenen zoets als 'rechtschapen in vaardigheid'. Dit heeft mogelijk betrekking op de militairen. Boven in de geveltop is een portretbuste van monseigneur P.C.Th. Malingré, deken en pastoor van Gouda, aangebracht.

Loop verder naar Westhaven 63. Daar zie je een bovenlicht met de afbeelding van een goudkleurige os. Op Westhaven 40 zie je nog kleine leeuwenkoppen op het huis 'de Wildeman'.

18. Huise het ossenhoofd (1598)

Westhaven 63

Vanaf het einde van de 15e eeuw heeft het pand op Westhaven 63 onafgebroken 'Het Ossenhoofd' geheten. De naam verwijst naar de daar jarenlang gevestigde bierbrouwerij en heeft vermoedelijk te maken met een oxhoofd, een inhoudsmaat van 232 liter voor een brouwersvat. Naast de ossenkop is ook de staf van de Griekse god Hermes (god van handel en reizigers) te zien, bestaande uit een gevleugelde staf waaromheen twee slangen kronkelen (ook wel caduceus genoemd). Deze staf staat symbool voor vrede, bescherming en genezing.

19. Leeuw op Tolhuis (1631)

Westhaven 73-74

Het Tollenhuuse dateert uit 1389. In 1615 kwam er ook een sluiswachtershuis bij. De rode leeuw in de gevelsteen uit 1631 aan de zijkant van het tolhuis is van het wapenschild van het graafschap Holland. Het gebied van het graafschap kwam ongeveer overeen met de huidige provincies Noord-Holland en Zuid-Holland.

Loop nu om het Tolhuis heen naar de andere kant van het water (de Oosthaven) en loop langs het water terug. Ga bij de vierde straat, de Molenwerf, rechts. Onderweg zie je bij Oosthaven nr. 37 boven de vijf ramen op de bovenste etage tegen de gevel nog leeuwenkoppen. Tegenover Molenwerf nr. 6 vind je een gevelsteen met vissen.

20. Gevelsteen De gecroonde vis

Molenwerf tegenover nr. 6

Je ziet een baars in het midden links- en rechtsboven zijn waarschijnlijk zalmen en onderaan zie je palingen. Bovenaan staat een kroon. Maker, jaartal en herkomst zijn onbekend. Dit soort gevelstenen met dieren hadden vaak betrekking op het beroep (i.c. visser) of de naam van de oorspronkelijke bewoner. Als men zich wilde onderscheiden van anderen met hetzelfde beroep of dezelfde naam, werd er vaak een kroontje boven gezet. Dit heet dan een concurrerende gevelsteen.

Op het eind van de Molenwerf, huis nr. 30, zie je op de hoeken van het dak twee stenen vissen, en bovenop het dak een kat op de nok.

21. Vissen op dakrand

Molenwerf 30

Dit huis dateert uit 1939 en vervangt een ouder pand dat eerder in verval was geraakt. De vissen op de dakrand zijn karpers en afkomstig van een ander (onbekend) pand. Ze zijn waarschijnlijk aangebracht ter decoratie en verwijzen mogelijk naar de visserij die in Gouda plaatsvond.

22. Kat op het dak (1939)

Jan van Breukelen, Molenwerf 30

Jan van Breukelen was van 1918 – 1959 modelleur bij de Goudse aardewerffabriek Goedewaagen. Hij maakte in de fabriek in 1939 het beeld van de kat die bij de bouw van het huis op het dak is geplaatst. De kat lijkt de twee karpers op de dakrand te besluipen.

Loop verder tot het einde van de Molenwerf. Je hebt nu de keuze om rechts de Spieringstraat in te gaan of scherp linksaf het Willem Vroesenplein in te gaan. Als je rechts de Spieringstraat ingaat loop je langs en om het voormalige weeshuis van Gouda uit de 17^e eeuw. Je maakt dan een omweg van 400 meter. Maak je de omweg niet, lees dan verder bij punt 25.

Als je de omweg maakt, ga dan rechts en loop tot nummer 6 waar je de gevelsteen 'In de spieringen' aantreft.

23. In de Spieringen

Cees Broehs (1917 – 2005), Spieringstraat 6

Deze vissen zijn een verwijzing naar het familiewapen van de apotheker dr. E. Grendel die het pand in de jaren 60 van de 20^e eeuw kocht. De spieringen komen al sinds 1600 in het familiewapen voor.

Sla linksaf de smalle Kees Faessen-Rolwagensteeg in, en vervolgens linksaf bij de Groeneweg. Op nr. 42 tref je het Swanenburghshofje.

24. Swanenburghshofje

Groeneweg 42

De steen boven de ingang van het hofje verwijst naar de naamgever van het hofje. De officiële gevelsteen is te vinden in de tuin van het Museum Gouda. In 1692 werd uit de nalatenschap van Elisabeth Nathans Bars, weduwe van de houthandelaar Noach Cornelisz. Swanenburgh, een hofje van barmhartigheid gesticht aan de Groeneweg te Gouda. De weduwe had in haar testament bepaald dat haar vermogen geschonken zou worden aan de gereformeerde diaconie onder de naam 'het Swanenburghshofje'. De woningen waren bestemd voor 'oude, eerlijke vrijsters ofte weduwen'.

Ga ter hoogte van het schoolplein aan de rechterkant, linksaf een parkje in (dit is het Raoul Wallenberg plantsoen) richting de kerk, ga aan het einde links en dan rechts het Willem Vroesenplein in. Je loopt langs de kerk. Links is de achterkant van het Museum Gouda. Loop tot aan de poort die toegang geeft tot de museumtuin. Dit is het Lazaruspoortje.

25. Lazaruspoortje (1609)

Gregorius Cool (1570 – 1629), Achter de Kerk 14

Het reliëf op het poortje laat het verhaal zien van de arme Lazarus en de rijkard, inclusief twee honden. Het poortje gaf oorspronkelijk toegang tot het melaatsenhuis op het Nonnenwater. De afbeelding op het poortje toont het verhaal van Jezus over de rijke man en de arme Lazarus. Lazarus vraagt om de kruimels die overschieten van de maaltijd van een rijke man. Hij krijgt echter slechts de zorg van honden, die zijn zweren likken. De rijke man belandt hierdoor in de hel en Lazarus in de hemel. De man en de vrouw naast de afbeelding, beelden leprozen uit. Lazarus was de beschermheilige van leprozen.

26. Ezel en gevelstenen in de museumtuin

Achter de kerk 14

Direct na binnenkomst in de museumtuin tref je rechts een beeld van een ezel van de kunstenaar Tom Claassen. De ezel herinnert aan de reizen die Erasmus 500 jaar geleden door Europa maakte. De ezel was vaak zijn trouwe metgezel met wie hij van herberg naar herberg, van klooster naar klooster, van vriend naar vriend trok. De ezel staat ook symbool voor Erasmus' verdraagzaamheid, koppigheid en spot.

Links voor je op de gevel hangen festoenen (17^e-18^e eeuw), stenen versieringen met vruchten, groenten en bloemen waartussen een duif en een eekhoorn te vinden zijn. Daaronder zie je twee leeuwen die een wapenschild (stad Gouda en Sint Catharina)vasthouden. Verder zijn in de tuin diverse gevelstenen tegen de muren te zien die afkomstig zijn van diverse panden in Gouda, waaronder de eerder genoemde gevelsteen van het Swanenburghshofje (1693) (zie nummer 23) en daarnaast gevelstenen met een springend hert (1613), een papegaai met kap (1614), een baars (1735), Abraham en Isaac met lam (1616), een springende vos en 'de Hoep' (hoop) met een anker en een vogel op de hand van de vrouw.

Verderop in de tuin (rechts het hek door) staat nog het beeld Tournooigevecht (van Eric Claus) dat dateert van 1965. Dit zijn twee toernooiridders te paard. Na afloop van een tentoonstelling in het Stedelijk museum is dit beeld aangekocht door het Catharina Gasthuis, de voorganger van het Museum Gouda op deze locatie. Tevens zie je een groot oud wapen van Gouda uit 1739 dat wordt geflankeerd door twee leeuwen.

Verlaat de museumtuin weer via het Lazaruspoortje en kijk links naar de muur waar je weer een andere gevelsteen aantreft, op het steenhouwershuis.

27. Gevelsteen met rietgors (1984)

Achter de kerk, rechts naast museumpoort.

Het Steenhouwershuis is gebouwd rond 1800. Enkele generaties van de steenhouwersfamilie Roodbol oefenden hun beroep in dit pand uit. In de tachtiger jaren van de 20e eeuw werd het huis gerestaureerd.

Leerlingen van de toenmalige school voor beroepsonderwijs De Rietgors verleenden hulp bij deze restauratie. De gevelsteen herinnert hieraan.

Loop verder langs de kerk en ga rechts om aan de voorzijde van de kerk te komen. Meteen rechts tegen de muur van de kerk zie je twee eekhoorns.

28. Eekhoorns op Sint-Janskerk en Goudse Glazen

Achter de Kerk 16

De eekhoorns zijn in de 20^e eeuw aangebracht onder de consoles bij de zijtoegangsdeur naast de hoofdingang van de kerk. De eekhoorn is hier mogelijk gebruikt als symbool van spaarzaamheid of verantwoord omgaan met geld, omdat de eekhoorn in tijden van groot voedselaanbod een voedselvoorraad aanlegt voor de volgende harde wintertijd. De eekhoorns kunnen daarmee ook verwijzen naar de hoge kosten van de restauratie van de kerk die meer dan 100 jaar duurde en naar de financiële strubbelingen om de restauratie van de kerk gefinancierd te krijgen. **Of voorzienigheid?**

Met de bouw van de St. Janskerk werd in 1280 gestart. De kerk is 123 meter lang en daarmee de langste kerk van Nederland. In de kerk hangen de beroemde 'Goudse Glazen' – de gebrandschilderde ramen gemaakt door Dirck Crabeth (1505 – 1574) en Wouter Crabeth (1520 – 1589) die de Bijbelse en vaderlandse geschiedenis afbeelden. Wanneer je de kerk gaat bekijken, zie je dat de hond als symbool van trouw veelvuldig wordt gebruikt. Hij komt wel 20 keer voor op de ramen. Maar ook andere dieren zijn er te zien, zoals arenden, leeuwen, paarden, vissen, duiven, ossen, een beer, zwaan en een walvis.

Loop verder langs de voorzijde van de kerk en ga de eerste straat links, de Kerksteeg in. Je komt nu uit op de Markt waar in het midden het Stadhuis van Gouda staat. Loop hier omheen om het goed te bekijken.

29. Dieren op het stadhuis van Gouda (ca. 1450)

Markt 1

Het stadhuis is gebouwd in Gotische stijl. Beroemd is het klokken- en poppenspel op de zuid-oosthoek dat elk half uur te zien is. Al lopend tref je ook een aantal dierenbeelden aan:

Aan de voorzijde in het bordes zijn vier leeuwen die wapenschilden vasthouden van Gouda (2x), het Graafschap Holland (rode leeuw) en het Koninkrijk Holland (Nederlandse leeuw met Franse keizerlijke adelaar) onder Lodewijk Napoleon (broer van keizer Napoleon). Aan de oostelijke zijgevel van het stadhuis bevindt zich boven de deur een kleine walvis in steen, gemaakt door Katinka Rood (1913 – 2000) in 1952. Deze deur gaf vroeger toegang tot een openbaar toilet. De walvis verwijst mogelijk naar Ignatius Walvis (1653 - 1714), de eerste geschiedschrijver van Gouda.

Aan de top van de achtergevel van het stadhuis het stadswapen met de leeuwen door George Adam Graff (1908 – 1976) in 1951. Aan de westelijke zijgevel is St. Joris en de Draak afgebeeld door Oscar Wenckebach (1895 – 1962) in 1948 als oorlogsmonument ter nagedachtenis van alle slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog. De draak is hier de verpersoonlijking van het kwaad. Binnen in de trouwzaal bevinden zich wandtapijten uit de 17e eeuw waarop ook verschillende dieren staan.

Loop verder richting de Waag achter het stadhuis waar bovenop het gebouw (in het fronton) twee leeuwen het wapen van Gouda flankeren (zowel aan de voor- als aan de achterzijde). Rechts van de Waag bevindt zich café De Zalm. In de zijmuur vind je een gevelsteen van een zalm en boven de ingang van het café is een goudkleurige zalm te zien.

30. Café de Zalm

Markt 34

De herberg De Oude (of vergulde) Salm bestond al in 1551 en was gespecialiseerd in zalmgerechten. De zalm werd destijds gevangen in de IJssel. Onder de afbeelding van de gevelsteen staat 'niet te hoog, niet te laag van passe Anno 1670'. Dit was een cynisch commentaar van de toenmalige eigenaar van het in 1670 verbouwde pand dat van het gemeentebestuur niet hoger mocht zijn dan De Waag die er naast staat.

Loop nu vanaf café de Zalm de straat Achter de waag in, ga linksaf op de Zeugstraat die overgaat in de Sint Anthoniestraat en ga aan het einde rechtsaf de Kleiweg op. Iets verderop op nr. 17 zie je bovenaan tegen de gevel twee pauwen.

31. Twee pauwen

Kleiweg 17

Dit pand dateert uit 1727 en heette De Pauw. Waarschijnlijk dankt het huis zijn naam aan de vermogende koopman Gerrit Pauwen Knoop die er destijds woonde. Waarschijnlijk is hij degene die het huis zijn naam heeft gegeven en de opdracht heeft gegeven voor het aanbrengen van de pauwen in de kroonlijst.

Loop de Kleiweg af en steek via de Kleiwegbrug de Blekerssingel over. Aan de overkant van de Blekerssingel is links de Kattensingel, als je even naar links loopt, zie je op gebouw nr. 85-94, een gevelsteen met een kat.

32. Kat op gouden plankje

Kattensingel 85-94

Dit gebouw dateert van 1985. De gevelsteen is waarschijnlijk ook zo 'jong'. De maker is onbekend.

Ga terug naar de hoek van de Kattensingel en het Vredebest en vervolg je weg over het Vredebest richting station. Links op het Vredebest is een zestal stenen in de muur te zien: twee met een schip, twee met vissen en twee met een reiger en kikker.

33. Gevelstenen met vissen, reigers en een kikker

Vredebest 1

Het is onduidelijk wie de maker is van deze gevelstenen en of ze een specifieke betekenis hebben.

Loop verder en ga de eerste straat links, het Crabethpark in. 50 meter verderop aan de linkerkant staat een grote bronzen haan.

34. Grootvogel (1967)

Cephas Stauthamer, (1899 – 1983), Crabethpark 24

Het beeld staat voor het gebouw dat in 1967 door de Goudse verzekeringen als computercentrum in gebruik genomen is. De naam 'Grootvogel' is gekozen, omdat Cephas Stauthamer door zijn kleinkinderen zo genoemd werd. De haan 'bewaakt' de ingang van het pand en staat hier symbool voor waakzaamheid.

Loop terug naar de Vredebest en ga links. Voorbij het gebouw van de Goudse verzekeringen zie je links op het Bouwmeesterplein een beeld van een zwaluw, tevens symbool van De Goudse.

35. Vogelvlucht (2000)

Jeff Wishaupt, Bouwmeesterplein 1

Dit beeld toont een gestileerde zwaluw, onderdeel van het logo van Goudse verzekeringen, dat hier gevestigd is, in het kantoorgebouw 'de Zwaluw'. Dit logo dateert van 1964 – toen bij het 40-jarig jubileum van de verzekeraar deze beeltenis werd gebruikt in het programmaboekje. De filosofie is er daarna bij bedacht: 'vrijheid, snelheid, onafhankelijkheid'.

Je bent nu aan het eind van de wandeling en bent weer bij het station.
Aan de andere kant van het station staan overigens het gemeentehuis en de

bioscoop, 'vermomd' als respectievelijk stroopwafel en goudse kaas, geheel passend in Goudse sferen.

COLOFON

Dit is een uitgave van [Het Dierenmuseum](http://www.hetdierenmuseum.nl).

Redactie: Anke Willemstein en Henny van Rij
Fotografie: Henny van Rij
Vormgeving: Henny van Rij en Harry van Oers

Heb je nog vragen of opmerkingen?

Mail dan naar info@dierenmuseum.nl of kijk op www.dierenmuseum.nl

©Dierenmuseum 2017

Openingstijden St. Janskerk: www.sintjan.com

Openingstijden Museum Gouda: www.museumgouda.nl